

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

ZSIDÓ FELEKEZETI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Előfizetési feltételek:

Budapest, VI., váczi körút 23

SZERKESZTI

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt.—

Félévre 4 „.—

Negyedévre 2 „.—

hová minden küldemény intézendő.

SZABOLCSI MIKSA.

Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom: A taktikus. Irta: V á z s o n y i V i l m o s. — A Schossberger család megalapítójáról. — Az antiszemita stb. (Entreffet.) — Dr. Schiller-Szinessy Salamon. — Daemonok közt. (Az „Egyenlőség” elbeszélése.) — Előfizetési felhívás. — Heti naptár. — Hazai hírek. — Külföldi hírek. — Beküldetett. (Im' a válaszm.) D e u t s c h Salamontól. — Hirdetések.

A taktikus.

Tekintettel a közeledő husvéti ünnepekre Istóczy Győző, hosszas bölcs hallgatás után, újra egy beszéddel ajándékozta meg a világot. Az annyira érdekes vérvádról jelen alkalommal nem beszélt, mert — sajnos — a „zsidók által lemészárolt” két pozsonyi gyermek immár élve megkerült, de kárpótlásul a »zsidó liberalizmus« irtóztató dulásáról emlékezett meg. A kiket né tán kétely bántott volna, azok megtudhatják e beszédből, hogy Istóczy Győző még mindig él és még mindig haragszik a zsidókra. A míg a hazai antiszemita szomorú híri prófétája hallgatott, senkinek sem jutott eszébe kérdezni, vajjon miért hallgat, olyannyira természetesnek találta ezt mindenki; most, hogy egyszerre váratlanul megszólal, mindenki azt kérdezi, vajjon miért beszél? Mi akar ez a beszéd lenni: egy hajótörött »párt« hattyudala, vagy jövőd izgatások előhírnöke? Véleményünk szerint az egész szerény szárnypróbálgatás, melyet hatásában tulbeesülni épen olyan hiba volna, mint teljesen figyelmen kívül hagyni. Az antiszemita párt nélküli pártvezér kipróbálni akarja a társadalom hangulatát, megüt néhány billentyűt szegényes skálájú hangszerén, hogy kellő tetszés és pártfogás mellett újra eljátszsa annyira ismert darabját.

Az antiszemita a múlt esztendőben mélységesen hallgatott és nem önszántából.

Hallgatott, mert érezte, hogy úgy sem hallgatnának reá. Az antiszemita a nemzet rossz szenvedélyeire, nemtelen indulataira számít, és minden törekvése, áskálódása sikertelen, ha a nemzetet nemes szenvedélyek, tiszta eszmék foglalják el. A nagy eszmék, a nemes szenvedélyek, összeforrasztják a társadalom minden rétegét a szabadságért, a nemzeti eszméért hevülő társadalomban elenyészik a rang, a faj, a vallás minden különbsége. Erős nemzeti szellem hatotta át a múlt esztendőben a magyar társadalmat és a nemzeti mozgalom tisztító vihára elseperte az antiszemitizmust. Tanulságos nagyon a múlt év története. Vajha tanulnák meg belőle mindazok, a kiket illet, hogy az antiszemita ellen csak egyetlen óvszer létezik: nemes eszmékkel foglalkoztatni a társadalmat, fejleszteni a szabad és nemzeti szellemet.

A nemzeti szellem dominálásában van az antiszemita hallgatásának kulcsa, mert az antiszemita »pártvezérnek« az az állításán, hogy ők eddig »taktikából« hallgattak, csak mosolyogni lehet. No lám a ravasz antiszemita, hogyan rászédtek a világot! A múlt választásokon egy csomó mandátuméhes apostoluk csupa »taktikából« bukott meg, párnapilapjuk csupa taktikából szenderült jobblétre, Vadnai Andor csupa taktikából hagyta faképnél mesterét, felcsapva liberálisnak, Veres József, Szalay Károly csupa taktikából léptek be a függetlenségi pártba, sza-

kitva az antiszemitizmussal, Komlóssy csupa taktikából jelentette ki nemrégiben Asbóth János felszólalása alatt, hogy »az antiszemitizmus régen volt, talán nem is igaz volt és kár felbolygatni«, sőt még Csatár Zsiga is csupa taktikából szégyeli bevallani antiszemita voltát és szabadkozik, hogy ő csak a magyarosítás barátja, de egyébként nem haragszik a »zsidó polgártársakra«, igen az antiszemitizmus csupa taktikából foszlott széjjel, csupa taktikából áll immár az Istóczy, Kudlik, Szendrei Gerzson-téle hármasszövetségből. Reméljük, hogy nemsokára megérjük, hogy az antiszemitizmus teljesen elszenderül — csupa taktikából.

Nincsen szándékunkban Istóczy Győző beszédét méltatni, hiszen az antiszemitizmusnál csak egyetlen nagyobb balgaságot ismerünk: antiszemitákkal vitába ereszkedni. Vitatkozni csak jóhiszemű emberekkel lehet, mit tegyünk azokkal, akiknek a rosszhiszeműség egyetlen programjuk. Küzdeni kell ellenük, velük vitatkozni felesleges. Az ujkori antiszemitákkal tisztában lehet már minden élesebb szemű megfigyelő: a tehetetlenek politikai iskolája ez, akik a zsidóságot bűnnek híresztelik, hogy nekik legalább az szolgáljon érdemül, hogy nem zsidók, ha már egyéb érdemet felmutatni nem tudnak. Istóczyt még a zsidók közül is többen bizonyos mithikus színben szerették feltüntetni, pedig ő sem egyéb, mint társai, közönséges politikai stréber, a ki soha semmiféle ügyben kitünni nem tudott és feltünési viszketegből antiszemitizmusra adta magát. Persze ez a legkönnyebb; az antiszemitának semmitsem kell tudnia, csak gyűlölni.

Beszédéből néhány félig-meddig még megérthető részletet csak azért ragadunk ki, hogy kitüntessük, mennyi tudomány, kvalifikáció kell az antiszemita vezérséghez.

Az antiszemita hérosz a gyáriparnak adandó kedvezményekről szóló törvényjavaslat tárgyalását használta fel alkalmul kifakadásokra a »zsidó liberalizmus« ellen, melynek csak latifundiumok, nagy tőkék és gyáarak kellene, mely gyűlöli a közép- és kisbirtokot; a közép- és kisipart. Ha valakinek kifogása van a nagybirtok és a gyáripár tulságos pártolása

ellen, jól van, tegye meg, de micsoda szüksége van ezen álláspontjának támogatásában a zsidókérdés előczibálására? A föld, a pénz, a gépek vallástalanok. De micsoda tudatlanság kell ahhoz is, a liberalizmust vádolni a nagyipar és a nagybirtok egyoldalú pártfogolásával! Hiszen a liberalizmus nemzetgazdasági elve a »laissez faire, laissez passer«, a föld szabad feldarabolhatóságának és az ipari önségélynek elve. A liberalizmus a latifundiumok ellensége és valóságos harcot folytat a fideikommissumok ellen. Magyarországon egyre szaporodnak a megkötött fideikommissumok, óriási földterületek kerülnek ki a szabad forgalomból, de a fideikommissumok birtokosai közt még antiszemita szem sem fedezhet fel zsidót, egytől-egyig arisztokraták azok. És kik a fideikommissumok intézményének leghivebb védelmezői? A konzervatívek és — az antiszemiták. A kézműiparosok közt igen nagy számmal vannak zsidók. A közép- és kisbirtokot leginkább zsidók szokták kibérelni. Nagy latifundiumok vannak a katolikus íópapság kezén is. A ki tehát haragszik a latifundiumokra, az pereljen az arisztokratákkal, a főpapokkal, de hagyja békében a zsidókat.

Mi egész jóakarattal figyelmeztetjük az összes országok antiszemitáit, hogy saját érdekükben igyekezzenek megegyezni, hogy milyenféle vádakkal lépnek fel a zsidók ellen. Mert utóvégre bizonyos körülmények közt nagyon kellemetlen lehet, ha a hazai antiszemita-tábor magyartalansággal vádolja a zsidókat, a »Kreuzzeitung« meg azt írja, hogy a zsidók sóviniszták és ők csinálják a Kossuth-kultuszt; az se járja, azt híresztelni, hogy a zsidók mindig a hatalom bérenczei, míg az orosz antiszemita testvérek a nihilizmusért üldözik a zsidókat; az is feltűnő, ha az egyik azt állítja, hogy a zsidók mind kapitalisták, a másik meg, hogy a zsidók mind szocialisták. Mert megtörténhetik az a csuda is, hogy az antiszemita honpolgár gondolkozni kezd és akkor mindjárt reá jön ám, hogy a kapitalisták nem szocialisták, a szocialisták nem kapitalisták.

Az antiszemitizmus, mely annyi fejlődésen ment keresztül, és mégis egy maradt, ujabban, mint nemzetgazdasági párt akarna szerepelni és

a kapitalizmus ellenesének hirdeti magát. Eleinte azt hirdette: üldözni kell a zsidókat, mert ők ölték meg Jézust; később hozzátette, irtani kell őket, mert husvétra keresztényvért használnak. Azután maga is belátta ezen álláspontjának együgyűségét és az új program szerint a fajt üldözte a zsidókban. Immár megérkezett a legutolsó stádiumra: ma nemzetgazdasági szempontból akarja üldözni a zsidókat, és bennük a tőke uralmát. Hamis volt minden álláspontjuk, de leghamisabb ez a legutolsó. A kapitalizmusnak a zsidósághoz csak annyi köze van, mint bármely más felekezethez. A kapitalizmus legnagyobb ellenfelei Lassalle és Marx, a német szociál-demokraczia alapítói, zsidók voltak, Singer, Berlin szocialista képviselője zsidó. A ki a kapitalizmus befolyása ellen küzd, annak legyen legalább elég bátorsága belépni a szociáldemokraták táborába és ne harcoljon hamis lobogó alatt. De hiszen az antiszemitáknak eszük ágában sincs a kapitalizmus ellen harcolni, ők a tőkét csak a zsidónál üldözik, az arisztokracziánál, a főpapságnál szívesen látják. Ha igazán a gazdasági egyenlőség harcosai volnának, küzdeniök kellene a jogi és társadalmi egyenlőségért is, mely az elsőnek egyenes feltétele. A nemzetgazdasági antiszemizmus a legnagyobb valótlanosság, mely e században született.

A liberalizmus híveit az antiszemita vezér fellépése méltán gondolkodóba ejtheti. Ugy látszik a szélcsendet a sötétség alakjai arra akarják felhasználni, hogy újra előbujjanak rejtekeikből és napfényen mutassák magukat.

Valóban ideje, hogy az ország liberális alkotások jótéteményeit élvezhesse. Midőn az új kormány bemutatta magát a képviselőházban, a pártok meghatóan versenyeztek liberalizmusuk kimutatásában, szinte tüntettek nagy szabadelvűségükkel. Hadd lássuk már egyszer azt a szabadelvűséget tettekben is! Mert annyi bizonyos, hogy a retrogád elemek mindaddig végkép visszavonulni nem fognak, míg a szabadelvű magyar állam nem lesz teljesen kiépítve. A zsidóság pedig használja fel a nyugalom idejét szervezetének megalakítására, hogy a bekövetkező harcok ellen sikra állithassa egész erejét.

Vársonyi Vilmos.

A Schossberger család megalapítójáról.

Huszónnyolcz éve épen, hogy a »Sürgöny«-ben közzétett királyi elhatározás nagy feltűnést keltett szerte a hazában. Az akkori hivatalos lap egy magyar nemesség adományozását tudatta a közönséggel, leírva egyszersmind töviről-hegyire — mit a »Budapesti Közlöny« már nem tesz — az új nemes czimerét, jellegét és mindazt, mire egy új magyar nemesnek szert kell tennie. De nem a kitüntetés ténye képezte az általános csodálkozást, hanem az, hogy — századok óta először — zsidót érte. Schossberger S. W. volt az első magyar zsidó, ki vezetéknéve elé még egy melléknevet irhatott, épúgy mint elsőszülött fia is, első hitrokonunk e hazában, ki atyjáéhoz hasonló érdemei következtében magyar főúrrá lett.

Nem hogy a nemességet nyert, vagy mágási rangra emelt férfiút jobbnak, nemesebbnek vagy magasabbnak tartanók többi polgártársainál. Ments Isten! Bennünket kizárólagosan azért tölt el meglepéssel a bárói rang adományozásának ez új ténye, mert ezzel ismét rés lett ütve a zsidóság és a társadalom többi elemei közt tennivaló válaszfalon, melyet eddig csak úgy hittek megmászhatónak, ha alant hagyják az ősök hitét. Schossberger Zsigmond bárósítása megmutatta, hogy a zsidó, mint olyan is feljuthat abba a rétegbe, melynél sokak szerint »az ember kezdődik.« Nem az a kérdés itt, csakugyan magasabb-e a társadalom »magasabb« osztálya, — ezen állásponton rég túl vagyunk — hanem számolunk azzal a ténynyel, hogy vannak állások, tisztségek, czimek és kitüntetések, melyekről megszokták, hogy zsidó azokat el nem érheti. Maró gunyja ez az egyenlőség elvének, a szabadelvűségnek, melyet uton-utfélen oly fennen hirdetnek. Főképen ez a szempont lebeg szemünk előtt, midőn Schossberger Zsigmond bárósítását őszinte örömmel üdvözljük. Új rangja résütést jelent felekezetünk előtt lépten-nyomon tornyosuló előítéleteken, haladást az egyenlőség terén.

*

A kitüntetés köztiszteletnek örvendő férfiut ért, kinek háza — az új báró a híres Schossberger S. W. czég egyedüli tulajdonosa — megbecsülhetetlen

*

szolgálatokat tett a magyar kereskedelem ügyének, melynek egyik leghatalmasabb uttörője a bold. Schossberger S. W. volt, ki, mint fenn említettük, az első zsidó volt hazánkban, ki ez érdemei következtében magyar nemességet nyert.

Nem tudom, mi a Schossbergerek nemesi jelégjük, de a ki nyerte, megérdemelte volna, hogy „Nagy ész és nagy szív“ devise tündököljön nemesi koronájában.

Mert Schossberger S. W.-t ez tüntette ki első sorban: hatalmas esze és arany szive. Az az ember volt ő, ki 1849 végén, midőn a magyar haza legjobbjai szülőföldjükről menekülni kényszerültek, minden biztosítás, a visszafizetés minden kilátása nélkül több mint 50.000 frtot előlegezett a megszorult menekülőknek, akkor pedig korántsem volt még olyan gazdag, hogy egy ilyen összeget könnyen szélnek ereszthetett volna.

Igaz, 15—20 év letelte után visszakapta az egész összeget és vele oly kamatot, melyet pénzkölcsönző vajmi ritkán kap: az ország nagyjainak törhetetlen nagyrabecsülését.

Eötvös, Andrássy, Trefort és más kitünőségek Schossberger S. W.-nek házi barátjai voltak, szerették, tisztelték és örömmel közlekedtek vele az ország legelső intézői, kiknek sokkal jobban imponált rendkívül éles esze, mint nagy vagyona által.

Ez utóbbit — melyhez nem fér a gyanúnak még árnyéka sem — kizárólagosan az előbbinek köszöni. Az abszolutizmus korszakában Baumgarten, az akkori pénzügyminiszter az ő tanácsát kérte ki arra nézve, miképen lehetne megtörni a magyar földbirtokosok ama csökönységét, melylyel elhatározták, hogy az osztrák kormányának dohányukat el nem adják, de a földbirtokosok is örömmel üdvözöltek volna valami középutat, hogy a gyűlölt kormányval szemben megmaradhassanak daczos elhatározásuk mellett és a dohány árát még is megkapják. És Schossberger mind a két fél örömeire megtalálta ezt a középutat: francziákat hozott hazánkba, kik a termelőktől a dohányt megvették, de a kik aztán az osztrák kormány közegei által vétették azt át.

Később maga Schossberger lett az egész ország fődohányszállítója, és a monopol behozataláig a külföldre is nagyban és nagy szerencsével szállította a magyar dohányt.

Schossberger S. W., a híres család tulajdonképeni megalapítója, már atyjától, a század kezdetén Szassinból (németül Schossberg, Nyitra-megyében) Pestre származott Schossberger Lázártól szép vagyont örökölt; az akkori korhoz képest kiváló nevelésben részesült, töviről-hegyire ismerte a szentírás eredeti szövegét, jártas volt a rabbinikus irodalomban is, melyből nagy meglepéssel szokott cizitálgatni, a honnan az a kiváló szeretete is magyarázható, melyet

rabbik és zsidó tudósok iránt élte végeig táplált, a kik évente sok, sok ezer frtjába kerültek. Általában tele marokkal szórta adományait.

Lángoló szeretettel csüngött a zsidóságon, melyért magát nem egyszer exponálta, sőt egy ízben az egész országban feltűnést keltett módon.

Az októberi patens után (1860) ugyanis az ó-konzervatívek ismeretes gyűlésüket tartották Esztergomban, melyről azt hitték akkor, hogy ott ütik majd nyélbe a haza ügyeit. Schossberger akkor a pesti hitközség elnöke volt, a minél fogva azt hitte, hogy kötelessége neki is megjelenni azon a gyűlésen felekezete jogaiért sikra szállandó. Az esztergomi aulában valóságos panique ütött ki megjelenése folytán. A gyűlés tagjai közül sokan ismerték és nagyrabecsülték, de a gyűlésre bocsájtani még sem akarták. Mit tehettek hát: megérkezése utáni napon berekesztették a gyűlést, kijelentve előtte, hogy mennyire „sajnálják, hogy elkésett.“

Schossberger után rövid időre dr. Hirschler Ignác, a mostani főrendi tag lett a pesti hitközség elnöke, de minthogy Hirschler bolygatni kezdte a kérdést: hogy mi történik a Haynau által a zsidókra kivetett sarczczal, nem fordítják-e zsidó kulturalis czélokra? a budai „Statthalterei“ Hirschlert letette és helyére ismét Schossbergert ültette. Elnökösködése ez idejéből a következő bonmot maradt fenn:

Posner Károly Lajos az új elnököt többször interpellálta, miért nem bolygatja a Hirschler által felszínre hozott kérdést, de midőn látta, hogy Schossberger rá sem hallgat, boszusan szólott: ha ön nem veszi kezébe a dolgot, én magam beszélek a statthalter ural.

„Ha magát hallgatja az ember“ — szólott erre Schossberger — »azt hinné, hogy Posner ur egyik szombaton Pálffy grófnál, a másodikon Forgáchnál eszi a „salesidesz“-t.

Áldott emlékü Eötvös József báró Sch.-nél tett egy látogatása alkalmával, Sch. szolgálja roppant diszes nemzeti ruhában adta át urának az esteli póstát, mire Sch. Eötvöshöz fordulva, mosolyogva szólott: „Hja-hja! furcsa egy világ: Zrinyi Miklós hordja a leveleket.“

Vallási kérdésekben nem volt ascet, de az ujjtókát sem szerette, mit az is bizonyít, hogy a zsidó kongressusson, melynek tagja volt, Hirsch Mark, akkori ó-budai, most hamburgi főrabbival, Ludassy Mórral és a később osztrák báróvá lett Popper Lipóttal egy közép párt létesítésén fáradozott, mi létre is jön, ha a kongressus be nem rekesztetik.

Sok legatuma között leginkább a sinlők házára hagyott 10.000 frtos alapítvány dicsőíti emlékét. Meghalt 1874 márczius 12-én. Halála épen

15. évfordulóján írta alá felséges királyunk elsőszülött fiának bárói rangra való emelését

Jó lesz különben megjegyezni itt, hogy nagyon csalódnak, kik azt hiszik, hogy Schossberger Zsigmond a csak a múlt héten tett 14.000 frtnyi alapítványokért nyerte a bárói rangot; épen megfordítva: mert bárói rangot nyert — mit akkor már tudott — tette meg a nevezett alapítványokat. A báróságot házának a kereskedelem terén szerzett kiváló érdemeiért nyerte.

Az új bárónak, ki régóta királyi tanácsos, a pesti izr. hitközség előljáróági tagja és több előkelő intézet, bank és egyesület vezetőférfia, és kinek birtokain létesített mintagazdaságok országszerte ismereteseek, két fia van, kik természetesen szintén bárói czimet nyertek: Nándor, a fővárosi előkelő társaság kedvelt tagja és ismert sportférfiu, ki hatvani Deutsch Bernátnak a veje, a másik, Dezső, még nőtlen. Egyik leánya neje Bischitz Lajosnak, Bischitz Dávid és Johanna fiának. Testvére az ismert tornyai Schossberger Henrik, perzsa császári főkonzul.

Az antiszemiták az utolsó napokban ismét beszélnek és ismét beszéltetnek magukról. Nem annyira a hazaiakról, mint a külföldiekről szólunk; a mieink hála istennek tökéletesen eljátszották szerepüket és különben is a háromtagu párt vezérével ugyancsak elbánik lapunk más helyén jelestollu munkatársunk. — A bécsi antiszemiták veszedelmesebbek, de nem ám a zsidókra nézve, hanem — Bécsre nézve. Az osztrák főváros valóban megérdemelné azt a kemény leczkét, melyben részesülne, ha teljes győzelemre vergődne az antiszemita párt, mely jelenleg — a lefolyt héten tartott községi választások alkalmával ismét 3 taggal gyarapodva — a 120 tagu községi tanács immár negyedrészt képezi. Akkor tudhatná meg a félrevezetett „kedélyes“ nép, hogy kinek ment lépre, hogy milyen tehetetlen, kapzsi, spekuláns egyének vezették orránál fogva. — Ami Németországot illeti, az ottani viszonyok csakugyan olyanok, hogy nehéz volna határozott ítéletet mondani. A szabadelvűségnek csak negatív győzelme rejlik abban, hogy a lemondott Bismarcknak nem Waldersee lett az utódja. Capriviról mi bizonyost sem tudhatni, de aggodalommal tölthet el az a körülmény, hogy Stöcker elég merész volt oly beszédet mondani, a mely jóformán tulszárnyalja eddigi antiszemita förmedvényeit. A famózus udvari pap ismét felszólalt; talán az ő napját látja felderengni a berlini császárpalota felett? Vilmos császár eddigi ténykedései mind azt bizonyították, hogy népének boldogságára törekszik, pedig ha ezt teszi, nem fogja türhetni a Stöckerek üzelmeit, nem szenvedheti tovább üzelmeit népe megrontóinak.

Dr. Schiller-Szinessy Salamon.

A jelenkor zsidóságának egyik legkiválóbb és csodálatos életpályája folytán egyik legérdekesebb alakját gyászoljuk dr. Schiller-Szinessy Salamonban, kinek halálának hire a napokban érkezett hozzánk. Kettősen érezzük az elhunyt miatti fájdalmat, mint zsidók és mint magyarok.

A boldogult dicsőséget és becsületet szerzett a magyar névnek, dicsőséget és becsületet a zsidó névnek.

Kevés embert áldott meg a gondviselés annyi férfias erénnyel, mint Schiller-Szinessyt, ki tántorithatatlanul állta meg helyét a csatamezőn és a tudomány terén egyaránt. Büszkén említhetjük őt mint hazánk szülöttjét, mint felekezetünk tagját, mert élete végeig hive maradt Magyarországnak, mely iránt rajongó szeretettel viseltetett mindenkor és hive maradt ősi hitének, melyben felnevelték és melyben jobblétre szenderült.

Alábbiakban közöljük életrajzának rövid vázlatát; e néhány adat is ékesszólóan bizonyítja, hogy mily párfját ritkító egyéniség volt a boldogult.

*

Schiller-Szinessy (eredetileg Schill) 1820-ban (5581 chesvón hó 12) született Ó-Budán igen jámbor szülőktől. Gondos nevelésben részesült, úgy hogy tíz éves korában könyv nélkül tudta az egész bibliát. Talmudot különösen két jesiván tanult t. i. Nyit-rán Jecheszkél Benet alatt és Jenikauban (Morvaorsz.) Kornteld Áronnál. Felsőbb kiképzését a pesti és jénai egyetemeken nyerte. 1845-ben az eperjesi protestáns kollegiumban a héber nyelvet és bibliai archaeológiát tanította: „Professor Publicus Ordinarius“ czímmel, mely megtiszteltetésben előtte még egy zsidó sem részesült hazánkban. 1847-ben az eperjesi izr. község rabbijává választotta. 1848-ban Sch.-Sz., — ki nagy hazafi és lelkes zsidó volt, — elhatározta, hogy hazájának vérevel is áldoz és erre sok felsőmagyarországi zsidót ragadva magával, beállt önkéntesnek. Kassa mellett Schlick fogságába került. Innen kiszabadulva ismét önkéntesnek (de nem tábori papnak) szegődött. 1849-ben Török tábornok megbizta őt, mint műszaki tisztet, a szegedi hid lerontásával. Orczifalvánál őt sebet kapott, melyek közül egy veszélyes volt és csak Londonban 1850. év-

ben gyógyult be. Sebei folytán Orczifalvánál foglyul esett és Temesvárra vitetett, honnan Vásárhelyre menekült. Egy aradi rokona (Csemegi jogtudósunk ipja, Fischer) utlevelet szerzett neki, melynek segítségével Triesztbe menekült. 53 napi utazás után Cörkba (Irland) érkezett. Onnan a „Royal Adelaide“ hajón Amerikába akart vándorolni, de a közbeszó pessach ünnep miatt csak Dublinbe ment, míg az említett hajó a tengerbe süllyedt.

1850-ben újév napján németül szónokolt Birmingham-ban, az engesztelő napon pedig Manchesterben, hol a lelkesült község rabbijává választotta. Schiller-Szinessynek itt vizsálya támadt Adlerrel, Anglia főabbijával és 1856-ban otthagya a községet. Távoztával szakadás állt be, és alakult a „Congregation of British Jewis“ című község, melynek lelkesze lett. E község azonban a megállapodás ellenére el akarta törülni a peszach ünnep második napját és Sch.-Sz. lemondott állásáról. Egy ideig Manchesterben mint magánember élt, 1863-ban Cambridge-be ment, hol eleinte magántanítással foglalkozott. Itt megismerkedett az egyetem tudós köreivel és az egyetemen alkalmazást nyert, eleinte csak mint „Teacher“ azután pedig állandóan s nagyobb fizetéssel mint „Reader in rabbinic and talmudic literature.“ E közben megjelent katalogusa az egyetemi könyvtár zsidó kézíratairól, mely oly nagy feltűnést keltett, hogy kiváló állásu tanítványai azt akarták, hogy nyilvános felolvasásokat tartson az egyetemen, mit azonban nem tehetett, mert eddigelé csak az tarthatott rendes előadásokat, ki az ottani egyetemen nyerte akadémiai rangját. Hálás tanítványai kieszközölték, hogy „magister artium“-nak neveztetett ki és azonnal megkezdte előadásait, melyeket nagy számmal látogattak professorok, doktorok és magisterek. 1876-ban a legliberálisabb és legtudósabb collegiumhoz csatlakozott, t. i. a „Christcollege“-hez. 1878-ban a tanács tagja lett és nemsokára a keleti tanulmányok bizottságába választatott, valamint a szűkebb választó bizottságba = Elektoral Roll. Ez utóbbi tisztség olyan, hogy a két (Cambridge és Oxford) nagy egyetemen előtte soha zsidó nem részesült benne.

Irodalmi működése: a már említett katalogus, Kimchi magyarázata a zsoltárokhoz, „Maszó Baarov“ = Romanelli utazásai Marokkóban; Schiller-Szinessy továbbá főmunkatársa volt a világ legnagyobb encyclopaediájának, az „Enciclopaedia Britannicá“-nak, azonkívül számtalan cikket írt az Expositor Academy, Journal of Philology és felekezeti lapokba.

1889-iki szeptemberben Sch.-Sz. gyengélkedni kezdett és többnyire ágyban fekvő beteg volt. Előadásait azonban így is megtartotta, természetesen a lakásán; az utólsót még 1890. márczius 6-án. Márczius 11-én reggel meghalt. Saját kívánatára elhalt

gyermeke mellé Ipswich-ben (London mellett) temetett el.

Schiller-Szinessy kiváló ember volt mint magánember és mint tudós. Nagy érdeme, hogy sok előítéletet a zsidókkal szemben eloszlatott; nem kisebb érdeme, hogy az ő fellépésével függ össze az a körülmény, hogy Angliában behatóan foglalkoznak a héber nyelvvel és a talmuddal. Sch.-Sz. hazáját nagyon szerette, és bár 1850 óta csak egyszer (1871-ben) jött Magyarországra, még pedig rokonai látogatására, (nagybátyja volt Schill Salamon budapesti szeminárium tanárnak) de ezért távolról is minden iránt érdeklődött, mi nálunk magyaroknál és zsidóknál előfordult. Említésre méltó, hogy az ő felszólítására jelent meg néhány előkelő anglikán püspök erélyes tiltakozása a tiszta-eszlári vérvád ellen a „Times“-ban, említésre méltó továbbá, hogy midőn néhány évvel ezelőtt Eperjes városa leégett, Sch.-Sz. Angliában négy ezer forintot gyűjtött az eperjesi prot. collegium és a zsidó hitközség számára.

TÁRCSA.

DAEMONOK KÖZT

— Az „Egyenlőség“ elbeszélése. —

VI. FEJEZET.

D a e m o n o k k ö z t .

(Folytatás.)

Végre ismét megjelent a háziur és intett Rubennek, hogy lépjen be a szomszéd szobába. Ruben követte. Ez a szoba még fényesebben volt berendezve, mint az előbbi.

Az ágyra tekintett, melyben a fiatal anya feküdt.

Összerázkódott; majd, hogy elájult. Nem kételkedhetett benne — Hulda feküdt az ágyban. Fájdalmas mosoly lebegett a szép leány ajkain: szép volt, nagyon szép. Valami bűbájosság lepte el a halvány nőt. Ruben szeretett volna leroskadni az ágynál, hogy imádjá a gyönyörű teremtet.

A gazda hangja riasztotta fel álmodozásából:

— Itt van, kedvesem, a mi szeretett vendégünk, szólt Ascher.

A beteg intett Rubennek.

— Kináld meg borral! folytatta a férj. Addig rendek egy kis vacsorát.

Ascher egy serlegre mutatott és aztán kisietett . . . Ruben a bor után nyult, de ekkor Hulda felemelkedett ágyában és lázasan suttozta:

— Ne igyál, ha kedves életed és örök üdvösséged . . . Mitsém élvezz ebben a házban. Ne egyél, ne igyál, ne fogadj el ajándékot, bármily csekélység, bármily drága volna is . . . Daemonok közt vagy . . . Vigyázz magadra . . .

Az angyali arcz eltorzult a félelem miatt.

— El ne árulj! rebegé elhaló hangon, aztán viszszadólt ágyában.

Ruben rémülten kiáltott fel:

— Daemonok közt vagyok! Nos, velem lesz az Isten.

A háziur után négy egyenruhás szolga lépett be és egy két személyre terített asztalt állítottak a szoba közepébe.

— Hogy találja házamat? kérdi Ascher.

— Kinek jó a felesége, az megtalálta boldogságát, feleli Ruben, nagynehezen rejtegetve félelmét.

— Foglaljunk helyet.

Leültek.

A háziur hátat fordított neje ágyának; Ruben azonban szemmel tarthatta a nőt és észrevehette aggodalmas intését, melylyel arra figyelmeztette, hogy ne egyék.

Az inasok a legpompásabb étkekkel megrakott tálakat hoztak be.

— Lásson hozzá! biztatja Ascher vendégét.

— Bocsásson meg, de nem ehetem?

— Miért nem?

— Az ut nagyon megviselt . . . Rosszul érzem magamat . . . Különbén neje bora eléggé jól esett és most szeretnék nyugalomra térni.

— Ah, már ivott? kiáltott fel Ascher és ördögi mosoly jelent meg ajkain . . . Akkor hát nem tartóztatom.

Ruben hálás pillantást vetett a beteg nőre és aztán szobájába tért.

Mindenekelőtt az ablakhoz sietett.

Kitekintett.

Ijedten vette észre, hogy óriási mélység tátong előtte; a kastélyt iszonyu árok környezte. Lehetetlen volt a menekülés.

Ruben egy székbe dőlt.

Azon tűnődött, hogy lehetséges-e az, hogy öt daemonok tartják fogva? Hiába tanult volna évek hosszú során át? Még sem tud szabadulni attól az eszmétől, hogy öt gonosz szellemek ejtették tőrbe?

Majd meg Huldára gondolt . . . A gyönyörű lény angyali vonásaira . . . És Huldára gondolva, némileg megnyugodott.

Álomba merült.

(Folyt. következik.)

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük **márczius végén** lejár, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetésüket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre 8 frt — kr.
fél évre 4 frt — kr.
negyed évre 2 frt — kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

egész évre 7 frt — kr.
fél évre 3 frt 50 kr.
negyed évre 1 frt 75 kr.

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala

Budapest, Váci-körút 23. sz.

Naptár.

Vasárnap (1890. márczius hó 23.) 5650. **niszán** hó (30 napos) 2-ika. Hétfő 3-ika. Kedd 4-ike. Szerda 5-ike. Csütörtök 6-ika. Péntek 7-ike. Szombat (sabosz-haggodól) 8-ika. Hetiszidra: **Czav.**

Hazai hírek.

— **Varsányi Gyula.** Egyike a legnagyobb kitüntetéseknek, mely magyar írók érhet, az, hogy elnyeri a Teleki-pályázat száz aranyos jutalmát. Legnevesebb költőink és íróink szoktak e díjért versenyezni, melyet az akadémia bíráló bizottsága ítél oda a beérkezett művek legjobbjának, és a verseny eredményét érdeklődéssel várja mindenki, a ki csak némileg is figyelemmel kíséri a hazai irodalmat. — A pályázat ezidei eredményét e hó 19-én hirdették ki; a jutalmat az „Uria“ című tragédia nyerte el. Csiky Gergely olvasta fel a bírálók jelentését, mely szigoru tárgyilagossággal utal ugyan a szomorujáték hibáira, de hízegő elismeréssel adózik erényeinek. Az éljenzéssel fogadott jelentés felolvasása után Eötvös Loránt báró felbontotta a pályanyertes mű jeligés levelét, a melyből — **Varsányi Gyula** neve tűnt ki. — Általános meglepetés fogta el az akadémikus urakat. Kicsoda az a Varsányi . . . vagy hogy is hívják? A szerző pedig ott ült a hallgatóság körében; sápadtan, reszketve, mintha bünt követett volna el. De néhány barátja és ismerőse nem kiméli szerénységét. „Itt a szerző, itt a szerző,“ hangzik a teremben és a fiatal ember végre enged az unszolásnak, felkel és zavartan lép előre, meghajolva a bírák előtt. Sokan siettek üdvözlétére és bizony megérdemelte, hogy kezét szorítsanak vele azok, kik közt egykor — ha a jelek nem csalnak — méltó helyet fog elfoglalni. „Uria“ az első kísérlete; sohasem irt azelőtt drámát, és ez a kísérlet sok jóval biztat. Ha nem is hiven a biblia szövegéhez, de annál nagyobb drámai erővel tárgyalja Dávid király hadvezérének, Uriának tragédiáját. — Varsányi még alig huszonhét éves; nógrád-megyei Varsányból származik és szegény zsidó szülők gyermeke. Kereskedőnek szánták és a budapesti kereskedelmi akadémiába járatják, de a fiatal embernek semmi hajlama sem volt e pályához és nem tudta elviselni az iskola nyüvét. Jellemző különben, hogy épen a magyar nyelvből kapott ismételt székundá-

kat. Pedig nem volt rest; sokat tanult, sokat olvasott; nagyobb önálló munkába azonban nem foghatott; hiszen kenyérért kellett küzdenie. Naptárakat csinált és rémregényeket fordított; többre nem vihette, minek nem a tehetség hiánya volt az oka, hanem a tulságos szerénység, mely csüggetenségig fokozódott. Egy ideig Palágyi Menyhérttel együtt szerkesztette az „Uj Nemzedék“-et. Palágyi azóta tagjává lett a Petőfi-társaságnak és szép nevet vivott ki magának, mint aethetikus. Varsányi pedig tovább megmaradt visszavonultságában. Egy költeménykötetet adott ki, de ez nem talált kellő méltányolásra; hiszen nem voltak az ifju költőnek protektorai. — Most azonban egyszerre feléje irányul a közfigyelem. „Uria“ diadala talán fordulópontot jelent Varsányi életében, az illetékes körök talán kimentik abból a helyzetből, melyben most kenyérért kell küzödni; szégyenére válnék irodalmi köreinknek, ha oly tehetségnek, mint a milyen Varsányi Gyula, továbbra is napszámos munkában kellene görnyedni.

— **Kéréim.** Főtisztelendő dr. Hildesheimer Izrael, volt kismártoni, jelenleg berlini rabbi f. é. május 17-én (Ijár 27-én) születésének 70-ik évfordulóját ünnepli.

Alulírott, mint az ez alkalomból alakult ünnepi bizottság egyik tagja, tisztelettel kérem mindazon volt tanítványait, kik jelenleg Magyarországon laknak, hogy az alantabb kitett négy kérdésre a lehető legrövidebb idő alatt a feleleteket hozzám beküldeni sziveskedjenek, hogy tanítói működésére emlékeztető eme statisztikai kimutatással szeretett tanítónknak ezen ünnepnapra kedveskedjünk. 1. A tanítvány neve. — 2. Jelenlegi állása vagy foglalkozása. — 3. Lakhelye. — 4. Mely időszakban látogatta a kismártoni jesiávat, vagy a szeretett mester vezetése alatt álló berlini rabbiképzőt?

Óbuda 1990 márczius 17-én. **Dr. Klein Gyula**
óbudai főrabbi.

— **Kövesgyüri Freystädter Vilmos** lovag temetéséről következőket írják nekünk Kaposvárról: A közönség igazán impozáns módon nyilvánította az elhunyt iránti rokonszenvét és tiszteletét. A város és környéke lakossága tömegesen jelent meg a temetésen. Jelen voltak: vizeki Tallián Béla főispán és az összes megyei tisztviselők, Márffy Emil, Ujváry Ferencz apát, a megyei bizottsági tagok, a helyőrségnek honvéd és közhadseregbeli tisztjei testületileg, (a boldogult tart. huszárőrhadnagy volt), a városi hatóság, az izr. hitközség előjárósága, a szent egylet, a kereskedelmi ifjak társulata s az iparegyesület zászlóikkal, a Mária Valéria leányárva ház (melyet az elhunyt alapított és fentartott) növendékei, az uradalmi tisztikar, stb. A szülőkön és rokonnokon kívül koszorukat küldtek: Polányi és Szigeti orvosok, Schätfler Emma és Herman, Márffy Emil, Kaposvár r. t. város, a helyőrség közös hadseregbeli tisztikara, dr. Vaszary

Jánosné és leánya, dr. Ungár Lajos, Krasznay Mihály és családja és több vidéki földműves, kiknek az elhunyt igazi jóltevőjük volt. Miután a templomi énekhar a pécsi kántor vezetése mellett gyászdalt adott elő, Herzog Manó dr. főrabbi nagyhatású beszédben emlékezett meg az elhunyt jeles tulajdonságairól és érdemeiről könyvekre indítva a hallgatóságot. — A gyászeset alkalmával Freystädter Antal lovag 1000 frtot adományozott Kaposvár szegényeinek valláskülömbőség nélkül.

— **A pesti izr. hitközség** mult évi működéséről közölt jelentésünk kapcsán még következőket jegyezzük fel: A kultuszjárulékok eredménye az 1889-iki évre nézve az alábbi számadatokból világlik ki: Régebb 1888. előtti hátralékokból befolyt 1348 frt 20 kr., 1888-iki hátralékokból befolyt 6809 frt 65 kr., 1889-iki folyó járulék 93001 frt 75 kr. Összesen 101,249 frt 60 kr. E járulékok teljesítésének arányait illetőleg: 1888-ban 7046-an vettek részt a járulékok teljesítésében, a lefolyt évben ezek száma 940-el gyarapodott; ellenben elhalálozás, a fővárosból való elköltözés, elszegényedés vagy egyéb körülmények következtében 513-al apadt. Az 1889. évben e számok tanúsága szerint összesen **7473**-ra rug a kultuszjárulékok fizetők száma, azaz az 1888-iki számmal összehasonlítva: + 427. — A hitközségi iroda új helyiségének terve, mint értesülünk odairányul, hogy a sip-utczai földszinti épület leromboltassék és helyébe két emeletes ház emeltessek, melyben a hitközség igényeinek megfelelő tanácskozási díszterem és az összes hivatalok nyernének illő elhelyezést. Meglehet, hogy az új helyiségek még az idén elkészülnek és átadatnak rendeltetésüknek.

— **Hochmuth Ábrahám könyvtára**, melyet a boldogult veszprémi főrabbi a budapesti rabbiképző intézetnek testált, már megérkezett, és az intézet lelkiismeretes, buzgó könyvtárosa, Stettner ur, már hozzá is látott a rendezéshez. Mint értesülünk, a könyvtár számos becses könyvet és kéziratot tartalmaz, és körülbelül 2000 kötetre rug. A szeminárium könyvtára most már több, mint 15000 kötetet tartalmaz és e szerint az ország egyik legnagyobb szakkönyvtára.

— **Mi lesz a harmincezer forinttal?** Lapunk egy barátja intézi hozánk ezt a kérdést. Történt ugyanis a mult év őszén, hogy Speiser Áron nyug. cs. és kir. kapitány harmincezer forintot hagyományozott a fogarasi zsidó hitközségnek kizárólagosan arra a célra, hogy rabbi választassék. Még bebutorozott házáat is a hitközségre hagyta, rabbi-lak gyanánt. Mind a mellett a gazdagon megajándékozott hitközség, melyhez egész Fogarasmegye zsidósága tartozik mitssem tett az ügyben, nem irta ki a pályázatot, és még csak rabbi helyettesről sem gondoskodott, a minnek főoka állítólag a hitközség elnöke. Idején volna, hogy a fogarasi zsidóság végét vesse ennek az állapotnak. — Mint nekünk írják, Besztercebánya, Érsekújvár, Szentes, Turócz-Szt.-Márton zsidóságnak és még számos más községnek sincs rabbija, de rabbihelyettese sem.

— **A Röck Szilárd-féle** alapítványból létesített öt ösztöndíj állomást a napokban töltötte be az egyetemi tanács. A joghallgatók számára létesített 400 frtos ösztöndíjt Hesslein Henrik IV. é. jh. nyerte el, a ki kiváló szorgalma által már első éves kora óta tüntette ki magát. Az orvostanhallgatók számára alapított 200—200 frtos ösztöndíjak egyikét Tigermann Mór V. é. o. h. nyerte el, a ki szintén egyike a legjelesebb hallgatóknak, és legutóbb az izr. ösztöndíj egyletnek egyik díját is nyerte.

— **A pesti izr. hitközség ösztöndíjakban** részesítette a szeminárium két jeles hallgatóját. Az egyik 100 frtos ösztöndíjat Goldschmied Lipót felsőtanfolyambeli III. éves növendék, a másikat Friedländer Leó felsőtanfolyambeli II. éves növendék nyerte el.

— **A király** hosszabb ittléte után a napokban elhagyta a fővárost. Elutazása alkalmából az osztr. magy. állam vasutak budapesti állomása főnökének, Littmann Izidor urnak igen értékes gyémánt melltűt adatott át ajándékképen.

— **Kitüntetett tanítók.** A magyar iskolaegylet Gerlóczy Károly fõv. alpolgármester elnöklete alatt tartott legutóbbi választmányi ülésén három tanítónak szavaztak meg dicsérő okleveleket a magyar nyelv terjesztése körüli buzgalmukért. E három jeles tanító Alexander Mór, (Német Keresztur), Waldmann Rudolf (Galánta) és Goldberger Mór (Galánta). — Örömmel konstatáljuk hitsorsosainkat ért eme jól megérdemelt kitüntetést.

— **Vérvád.** A jó pozsonyiaknak az idén is kijutott egy kis zsidóheccz. Kedden ugyanis az a hír terjedt el a városban, hogy a zsidók megint (!) le akartak mészárolni két ártatlan gyermeket a husvéti ünnepekre. Hasonló hírekről minden esztendőben gondoskodik valaki Pozsonyban, mióta csak az ismert zsidóavargások lefolytak ott, de nem igen ad már hitelt azoknak a közönség. Most azonban a hírek alaposága mellett látszott tanuskodni az a másik hír, mely a lapok útján jutott nyilvánosságra, hogy vasárnap reggel két 12 éves tanuló nyomtalanul eltűnt. A közönség egy része — mint a „P. H.“ írja — izgatottan sietett a rendőrségre. Itt csak annyit tudtak mondani egyelőre, hogy az a két eltűnt fiu — Szikora és Frantze — két napi távollét után megkerült s azt állítják, hogy őket a pozsonyi „Schlossbergen“ egy vén zsidó letartóztatta, összekötözte és pinczéjébe zárta, honnan csak furfanggal bírtak nagy nehezen megszabadulni. Később a fiuk kihallgatására Kutsera kapitány Beck tollnokkal és két városi orvossal kiszállt s a gyerekeket vallatás alá fogta. Hosszas bajlódás után a gyerekek bevallották, hogy mikor vasárnap reggel a szülői házat elhagyták, nem kevesebbet akartak — mint egyenesen Olaszországba utazni. Egyelőre Györbe szándékoztak, hogy nagynénjük segítségével, esetleg lovaival tegyék meg az utat s el is mentek — Zurányfalváig. Itt azonban pénzök elfogyott, a vállalkozási jókedv végett ért s a fiuk visszatértek. A „zsidó-mesét“ utközben találták ki, hogy hosszas távollétüket a szülők előtt kimentsék.

Hüvös József, fővárosi kitünõ ügyvédet szivélyes óvációban részesítette a józsefvárosi polgári kör, melynek a titkára. Diszlakomát rendeztek tiszteletére. Jelen voltak Berzeviczy Albert dr. államtitkár, Verédy Károly dr. kir. tanfelügyelő, Kanovich plébános stb. Az ünnepeltet felköszöntötték Berzeviczy Albert és Császár Imre. Lelkes éljenzés közepette köszönte meg Hüvös v. kitüntetést és végül a kör tagjaiért ürittete poharát.

— **Kohányi bácsi.** Be sokan vannak már, kiknek gyermekei is kivénültek már a Kohányi bácsi iskolájából, kik azonban annak idején maguk is eljárógattak oda, hogy megtanulják mi illik és mi nem illik egy jó nevelt fiucskához és leánykához. Ezren meg ezren vannak, kik Kohányi Sámuelnek köszönhetik tudományuknak és ismereteiknek elemeit. Abból az alkalomból, hogy az ő és két társa szerkesztésében megjelent Dal-, játék- és versgyűjteménynek második kiadása is elhagyta a sajtót, örömmest emlékezünk meg az érdemes tanférfuról. Czabóczon (Zemplén-m.) született 1824-ben; tizenhárom éves volt, mikor Pestre jött, és minthogy odahaza csak hébert tanult, kénytelen volt az ábéczésnél kezdeni a magyart és a németet. Magánvizsgát tett az elemi osztályokból, elvégezte a gimnáziumot és zenedét is végzett. Az ovóképezdébe is beiratkozott és 1851-ben tanítókepesítést nyert. Előzőleg 1843-ban mint elemi- és énektanító működött egy nagy leánynöveldében és már akkor kezdett gyermekdalok szerzésével foglalkozni. 1846-ban az »Izr. Magyar-Egylet« ovodájának volt vezetője, de a szabadságharcz beálltával az intézet feloszlott és Kohányi beállt honvédtüzérnek. 1850-ben magán-iskolát nyitott, melyet 1862-ig vezetett, amikor a pesti izr. hitközség ovodája vezetésével bízták meg. Ez utóbbi intézetet 1871-ben beszüntették és Kohányit kinevezték a hitközségi fiúiskolához osztálytanítónak. Ezenkívül az orsz. ovóképezdében, mint rendes zenetanár működik. Gyermekdalait ország-szerte énekelik; az első kötetet Geibel Armin adta ki 1852-ben; utóbb Laufer testvérek, Lampel Róbert, Heckenast stb., elsőrangú czégek voltak kiadói. Legközelebb „Dalforrás“ című művét rendezti sajtó alá. Alig van írónk, ki annyira tud a gyermekek nyelvén beszélni, mint épen Kohányi bácsi. Versei s dalai mindenkor nagy öröme szolgáltak a kicsikéknek, kik ép úgy szeretik őt, mint a hogy ő kedveli a gondjaira bizott apróságokat. Kohányi bácsi még teljes épségben és erőben jár a hivatása után; dehogy látnák meg rajta, hogy ma-holnap megünnepelheti ötvenéves működésének jubileumát. Ha akkorára egybegyülekeznének volt növendékei, Rákos mezején kellene találkozniok, mert nincs az a terem Budapesten, mely befogadhatná őket.

— **Halálozás.** A beles Ignác fővárosi tekintélyes papir-nagykereskedőt súlyos csapás érte; Friederika leánya alig 22 éves korában hosszas szenvedés után jobb létre szenderült. Temetése e hó 19-én ment végbe a közönség nagy részvéte mellett.

— **Mükedvelői előadás.** Kürthön, mint előre jeleztük, mükedvelői előadás volt, mely, mint most értesülünk, kitünően sikerült. Kohm Mór megnyitó beszéde után Edinger J. iskolaszéki elnök olvasta fel alkalmi költeményét. A gyermekek szavatait táncmulatság követte. — A tiszta jövedelemből peszach ünnepe alkalmából szegény gyermekeket fogtak ruhával ellátni. — Következő felülfizetések történtek: Weisz Izidor, Fleischmann N. 2—2 trt, Reisz Gyula, Glaser Vilmos, Glaser Rudolf, Gansz Adolf, Edinger József, Singer Adolf, Tauber Mór, Grosz Ignác, Fuchsz N., Ehrenfeld Ignác, Steiner Jakab, Willheim Jakab 1—1, Fekete Sándor 140, Waldner Miksa 60 kr., Wilhelm Henrik, Schwarcz Jónás, Csillag Joachim, Báthy Gyula, Hercz N., Bineter Márkus, Beutum Dávid 50—50 kr. Reisz Lajos, Willheim Lipót, Willheim Sándor, Willheim Kálmán, Weisz József, Weisz Mór, Baits György, Nürnberger J., Salczer Mór, Steiner Fülöp, Markstein, Fleischmann L., Schutzengel, Bineter 40—40 kr., Fried Jakab, Schrank N. 20—20 kr.

Külföldi hírek.

— **Hirsch báró milliói.** A nagy jöltevőnek Galiciának szánt tizenkét milliós adományának sorsa még nincs eldöntve, de most már remélhető, hogy elhárítják majd az akadályokat, melyek az adomány aktiválásának útjában állottak. Tarnowski gróf orsz. marsall elnöke alatt ugyanis ankett-bizottság gyülekezett egybe, mely következő határozatot mondta ki: »Tekintettel arra, hogy a galicziai zsidóság gazdasági és művelődési viszonyai gyors és alapos rendezést igényelnek; tekintettel arra, hogy az erre vonatkozó akció nemcsak speciálisan zsidó, hanem általános nemzeti érdek, és különösen tekintettel arra, hogy Hirsch báró alapítványa e célnak éppen megfelelne — az ankett azzal a kéréssel fordul a marsallhoz, hogy érvényesítse a kormánynál befolyását az iránt, hogy az alapítvány mielőbb aktiváltassék azzal a feltétellel, hogy nemzeti jellege és igazgatása megóvassék.« Tarnowsky gróf kijelentette, hogy ő maga sem ismeri azokat az akadályokat, melyek az alapítványt illetőleg fenforognak, de majd értekezni fog a helytartóval. A bizottság zsidó tagjai küldöttségileg utaznak Bécsbe és Párisba, hogy a kormánynál és Hirsch bárónál megtegyék a szükséges lépéseket.

— **Zsidóvita a porosz képviselőházban.** Stöcker ismét megszólalt; a porosz képviselőházban a közoktatásügyi költségvetést tárgyalták és a hirhedt lelkész ezt az alkalmat arra használta fel, hogy heves kifakadásokban tüntessen zsidógyűlöletével. Elmondta, hogy a felső és középiskolákban a zsidó elemekkel túl vannak terhelve, hogy sok a zsidó tanító, kik a keresztény nemzeti szellem haladását gátolják. Külön intézeteket kell létesíteni a zsidók számára, mert jelenleg nemcsak egyenjogúsággal, hanem túlzott joguságokkal dicsekedhetnek a zsidó tanulók. (Helyeslés a jobb oldalon és a középén.) Knoerke

szabadelvű, kit a jobboldal és a közép kaczagással fogad, hevesen megtámadja a pártokat, melyek a Stöcker-féle elveknek hódolnak, és a balpárt nagy tetszése között jelenti ki óhaját, hogy Isten óvja meg Poroszországot attól, hogy Stöcker tanai szerint neveljék ifjuságát. Ennecerus (nemzeti szabadelvű) határozottan ellenzi a külön zsidó iskolák felállítását, mert ezek csak növelnék a felekezeti surlódásokat. Rickert csodálja, hogy a miniszter némán fogadja Stöcker kifakadásait. A konzervatíveknek nem szabadna a zsidók ellen fordulniok; hiszen Stahl, ki száz Stöckerrel felér, zsidó volt Stöcker romlásba akarja vinni a népet (zajos helyeslés baloldalt.) Goszler kultuszminiszter nem nyilatkozik határozottan; konstatálja, hogy 1886-ban az egyetemi hallgatók 9.5%-a zsidó volt, holott a zsidóság csak 1.29%-át képezi a lakosságnak; dicséretére válik a zsidóknak, hogy nagy számmal járnak a középiskolákba, de azért praktikus, ha a felekezetek nevelését mérsékelik, mert a zsidó tanulók az ünnepeik és szombat megtartásával a keresztényeket is hátráltatják. A jobb párt helyeslése mellett állítja, hogy esakugyan forognak fenn nehézségek. — Ez a beszéd természetesen éppen kapóra jött Stöckernek, ki újabb felszólalásában kinyilatkoztatta, hogy míg egy csepp vér folyik ereiben, küzdeni fog a zsidók ellen.

— **Constans bukása.** Constans, francia miniszter a múlt héten, mint a Tirard kormány tagja, visszalépett állásától. Sokat találgatták ennek okát, míg végre kiderült, hogy Constans egy zsidó miatt hagyta el diszes állását, melyet különben most Tirard bukása után ismét elfoglalt. A semmitőszék elnökének választása alkalmával a minisztertanácsban Constans Bédarides hitsorsosunk mellett nyilatkozott, ki úgy szolgálati ideje, mint sikeres működése alapján legérdemesebb volt e helyre. Tirard azonban kijelentette, hogy nem szabad zsidót kinevezni, mert ezzel új tápot szolgáltatnának az antiszemitáknak. Minthogy a miniszterek többsége Tirard mellett nyilatkozott, Constans lemondott tárczájáról. — Az ügyből kifolyólag a szabadelvű lapok hevesen s részben gúnyosan megtámadták a Tirard kormányt, melynek lanyha magatartása bátorította fel az antiszemitákat ama üzenetekre, melyeket legutóbb tolytattak és még most is tolytatnak.

— **Bezárt tanodák.** Mint a leMBERGI Machziké Hadasz írja, a belügyminiszterium és a helytartó tanács rendeletéből ugyszólván az összes chédereket és a talmudtórát állítólag egészségügyi okokból bezáratták. Ez az intézkedés hatvan tanítót foszt meg kenyerétől. Ehhez járul az is, hogy a zsidó tanulók tétlenül és felügyelet nélkül kószálnak az utcákon. Kísérleteket tettek, hogy legalább a talmudtórát nyithassák meg ismét, de ez nem sikerült. Az új zsinagógában gyűlés volt, mely egy 36 tagu bizottságot menesztett Badeney gróf helytartóhoz, hogy az iskolatermek megfelelő karba helyezésére rövid határidőt kérjen. A helytartó határozata még ismeretlen.

— **A vérvád regője.** Konstantinápolyból írják a következőket: Mult héten a szmyrnai főrabbinál két jól öltözött görög jelent meg, hogy »egy csinos keresztény gyermeket kínáljanak neki megvétel végett.« — Palacci Nachum a főrabbi fia, fogadta őket és kijelentette nekik, hogy nem tudja, mit tegyen a gyermekkel. Erre az egyik görög titokteljesen szőlt: »Hát nem a szmyrnai zsidó hitközség kapta a megbízást, hogy a törökországi zsidókat peszach ünnepére lássa el vérrel?« — Palacci azonnal átlátta, hogy mire czéloznak a furcsa »kereskedők«; felkérte őket, hogy várjanak kissé, és azalatt két csendőrt hivatott, kik a két gazembert meglánczolták és a konakba vitték. Itt természetesen elakarták tagadni ajánlatukat. Gyanítják, hogy a görögök egy nagyobb konzorcium megbízásából cselekedtek, hogy felfrissithessék ismét a vérvád regőjét.

— **Dr. Friedenthal,** volt porosz igazságügyminiszter meghalt Neisse melletti Gieszmandorfban. Az elhunyt unokaöcscse volt Friedenthal Márk. zsidó írónak és ismert talmudistának. — Friedenthal jeles eredménnyel végezte tanulmányait és az utolsó szigorlat előtt hagyta el ősei hitét, mivel roppantul megsomorította atyját, ki vallásos zsidó volt.

— **Zadoc Kahn beiktatása.** E hó 25-én iktatják be hivatalába Zadoc Kahnt, Franciaország nagynevű grand-rabbinját, a zsidóság e leikes bajnokát. Franciaország összes vidékeiről érkeznek küldöttségek Párisba, hogy jelen legyenek az ünnepélyen, mely méltó megtiszteltetése lesz az ország főrabbiának.

— **Jules Simon** ismét nyilatkozott az antiszemitizmus ellen. A Matinban irt cikke erősen megrámadja Drumont és hiveinek üzelmeit. Hevesen és szellemesen ostorozza az antiszemiták üres frázisát és dicsőíti a zsidó katonák és tisztek vezérségét.

— **Zsidók világkiállítása.** Ezzel a névvel tiszteli meg Drumont, ki foglalkozásképen űzi az antiszemitizmust, a párisi világkiállítást. Nem törődik vele, hogy ez az epochalis kiállítás mennyi dicsőséget, mily rengeteg hasznot szerzett Franciaországnak, ő csak azt keresi, hogy hol lehetne újabb alkalmat találni az „üsd a zsidót“ jelszó hangoztatására. „Az utolsó csata“ című legújabb művében a tőle telhető legnagyobb komolysággal iparkodik elhíttetni, hogy a világkiállítás nem volt egyéb egy „zsidó ünnepélynél.“ „A zsidók — írja — összecsdítették Algírja összes zsidónőit, az összes török papucsárusnőket; mindenütt ott voltak, a hol a bün kizsákmányolására nyílt alkalmuk, kávéházakban, színházakban, játékbarlangokban. Apró kahalokat (?) alapítottak, miket idegen választmányainak kereszteltek el és azokban aztán mint Oroszország, Románia stb. képviselői szerepeltek. Az összes zenekarokbnn ott voltak; a cigányok, a tuniszi marokkói stb. zenekarokban éltették az 1889. esztendő!“ — Könyve végén Drumont annak az óhajnak ad kifejezést, hogy szeretne Kanadába menni, a hol menekülve az elzsidósodott világtól, zavartalanul élhetne,

mint keresztény; csakhogy attól fél, hogy tíz év mulva Kanadát is elzsidólik a zsidók.

— **Dr. Graetz** tanárt, mint Boroszlóbból írják, a texasi tricity senietyhistorical kinevezte disztagjává.

— **Zsidó ifjak estélye.** A berlini „Lehranstalt für die Wissenschaft des Judenthums“ hallgatói egyesülete a napokban sikerült alapító ünnepélyt rendezett, melyben számos kiváló zsidó tantéríu, rabbi és hitszónok jelent meg. Blumenthal dr. elnök üdvözölte a vendégeket kifejtve, hogy az egylet czélja a modern zsidó theológiát érintő kérdések tisztázása és a hallgatók közti összetartozás érzetének fejlesztése. Ezután dr. Maybaum rabbi tartott hatásos beszédet. Az ezt követő lakoma alatt Lazarus tanár mondott kitünő felköszöntőt. — Az egyesülethez számos üdvözlő távirat és levél érkezett.

— **Uj kórház.** Newyorkban egy szigoruan vallásosan vezetett uj zsidó kórház építését tervezik. Ez ügyben Weil Jónás elnöklete alatt a Norfolk street zsinagógában gyűlést tartottak, melynek folyamán Weil kijelentette, hogy 10,000 dollárt adományoz a kórház javára. Példáját többen követték; Meier Bernát 1000 dollárt, Guttman N. 500 dollárt ajánlottak fel. Azt hiszik, hogy Chuck Henry, a község egyik leggazdagabb tagja szintén 10,000 dollárt fog ajándékozni a kórház czéljaira.

— **Dr. Landsberger Gyula,** darmstadti orsz. rabbi élete 71. évében meghalt. Az elhunyt magyar származású volt. Áldásosan működött szent hivatása terén. A nagyherczeg mult évben kitüntette az I. oszt. Fülöp renddel.

— **Rethorika és zsidó homiletika.** Philippson Lajos dr. irodalmi hagyatékából, igen érdekes könyvet állított össze Kayserling M. dr. A könyv, mely a lipcsei Grieben-czégnél jelent meg, bizonyára nagy hasznára lesz a hitszónoki pályára készülőknek; de nemcsak rabbik, hanem más felekezeti hitszónokok is sok élvezetes és tanulságos dolgot találnak a kötetben, melynek irálya valóban klasszikusnak mondható. A rethorikai részhez csatlakozik a zsidó homiletikáról irt kitünő essay Kayserling dr. igazán érdekes munkát végezett, midőn nagynevű apósának e cikkeit összegyűjtötte és sajtó alá rendezte.

— **Königswarter Henrik báró** a napokbnn vezette oltárhoz Hamburgban Formes Margitot, a bécsi Burgszínház kiváló naiváját, ki az esküvőt megelőzőleg a zsidó hitre tért át. A szertartást Leimdörfer dr. végezte. Az esküvőt lakoma követte, melyben részt vettek dr. Königswarter főkonzul Hannoverból, Mörpurgó báró Triesztből, Maurice igazgató stb. Königswarter báró neje szüleit, Formes pedig a vőlegény szüleit éltette, mire megindult a szebbnél szebb felköszöntők áradata

— **Bajorországban,** mint Münchenből írják, az 1887/88 évben összesen 90 zsidó népiskola működött, még pedig minden tekintetben kiváló sikerrel.

— **Zsidó tanfelügyelők.** Rómából írják, hogy az ot-tani városi tanács a napokban nevezte ki a községiskolai felügyelőket; a kinevezettek közt van három zsidó tan-férfit és két zsidó tanítónő.

— **Diákpárbaj halottja.** Freiburgból mult heti hírünk kapcsán még következőket írják: Az egyetemi szenatus a legnagyobb erélyvel bánt el a boldogtalan Sala-mon gyilkosaival szemben. Ugy a Rhenania-egyesület, különösen a Salamont párbajra kényszerítő »becsületbiróság« eljárását határozottan elítélte. A Rhenaniát felfüg-gesztette, a becsületbiróság 5 diák-tagját pedig relegálta. Hatodik tagja már nem tartozott az egyetem kebelébe. A Rhenania több tagja kaloda-büntetésre ítéltetett. Az egyesület iparkodott ugyan mentegedőzni, és nyilatko-zatokat tett közzé a lapokban, de ezzel ugyan nem moshatta magát tisztára.

— **Adler Nathan végrendelete.** Dr. Adler Náthán Angol chief-rabbi végrendeletét a napokban bontották fel. A boldogult három fiára hagyta óriási és nagyértékű könyvtárát. Dr. Adler Hermann azt a jogot nyerte, hogy kiválaszsa magának azokat a műveket, melyeket szent hivatása gyakorlása közben leginkább használhat. Halála után a művek a család ama tagjaira szálljanak, kik rabbikká lesznek. A végrendelet számos jótékony ha-gyományt tartalmaz; az elhunyt nem feledkezett meg Je-ruzsaalem szegényeiről sem.

— **Jeruzsalemről** írják, hogy ott jelenleg gyönyörű napok járnak: beköszöntött a legszebb évszak. Ilyenkor érkeznek a legtöbb zarándokok és turisták. Előbbiek száma 15,000, utóbbiaké 6000 szokott lenni évente. Kül-lönös, hogy épen zsidók érkeznek legkisebb számmal és leggyérebben. Mult évben Magyarországból vártak egy 300 főnyi zsidó zarándokkaravánt, de bizony ez elmaradt.

— **Ünnepelt főrabbi.** Hirsch, hamburgi főrabbi úgy látszik rohamban hódította meg rokonszenvét hivei-nek, kiknek körében még alig egy év óta működik. A jeles lelkész tudvalevőleg tiszta-böei születésű és husz éven át volt az óbudai hitközség rabbija. Később Prágába ment, a hol 12 évig működött, míg aztán elfogadta a hamburgi rabbiságot; alig foglalta el hivatalát, talmud-schiurt nyitott, mely nagy látogatottságra és népszerűségre tett szert. E schiur hallgatóinak nevében a napokban G o m p e r z, hitközségi előljáró vezetése mellett küldöttség jelent meg Hirschnél, hogy egy gyönyörű diszajándékot nyújtson át neki. Egy művészileg szerkesztett és kiál-lított üdvözlő irat kíséretében adták át az aranyból és ezüstből készült koronát, pajzsot és mutatót, mik tóra-tekercs díszítésére valók. Az irat bekötési tábláján ezüst lemezre van bevésve a főrabbi neve. A remek munkát Nathan J. J. 81 éves vésnök készítette. — Hirsch meghatottan köszönte meg hivei ragaszkodásának és sze-retetének e szép jeleit.

— **Zsidó tudomány.** A Magazin für die Wissen-schaft des Judenthums, mely valóságos tárháza a zsidó tudományokra vonatkozó érdekes cikkeknél, legújabb

füzetével tizenhetedik évfolyamát kezdi meg. Jelenleg dr. Berliner A. és dr. Hoffmann D. szerkesztik. A folyóirat ezentúl nagyobbított alakban s negyedévenként fog megjelenni. Az első füzetben többek közt Kauf-mann D. tanár, a budapesti szeminárium jeles profes-sorának nevével is találkozunk.

— **Delitzsch Ferencz** temetésén, mint Lipséből írják, az ottani zsidó hitközség hivatalosan képviseltette magát ezzel is jelét adva annak, mennyire tisztelte és becsülte a nagy halottat.

— **Zsidó gyermekmenhely.** Gleiwitzben dr. Münz rabbi elnöklete alatt egyesület alakult, melynek célja: Königsdorff-Jastrzemb fürdő-helyen zsidó gyermekmenhelyet alapítani, a hol szegény beteg gyermekeket részesítenének gondozásban és gyógyításban. Az egylet élén állnak Frankl bankigazgató, David R., Hahn G. S. városi tanácsosok, Lustig E. ügyvéd, dr. Karfunkel orvos. Meglehet, hogy az egylet már az idén megkezdheti működését.

— **Zsidók Angliában.** A londoni Morning Adver-tiser Adler Nathan főrabbi elhalálózása alkalmával felette elismerőleg nyilatkozik az angol zsidókról. Szerencsének mondja, hogy az antiszemitizmus, mely még Franciaor-szágot is inficziálta, menten hagyta Angliát. Utal Monte-fiore óriási érdemeire, valamint arra, hogy az angol zsi-dók mennyire jótékonyak a más felekezetűekkel szemben is. A czikk teljesen érthetetlennek mondja a zsidók elleni gyűlöletet.

— **„Signorelli képe“** című dráma aratott nagy si-kert a berlini Lessing-színházban. A szerzőt, ki Prachs Konstantin név alatt ír, Jaffé Richardnak hívják és egy előkelő poseni zsidó család nagytehetségű sarja.

— **Vallásos zsidó ezredes.** Egy amerikai tiszt, ki a szabadságharcban is kitüntetéssel küzdött, ez időből a következő érdekes esetet közli: Igaz barátom volt Green ezredes, ki nemcsak földim, hanem hitrokonom is. Hogy mily vallásos volt, bizonyítja a következő történet: Jomkipur napján heves küzdelem volt Cast-volli mellett. A csata hevében egy katona odanyújtotta kulacsát az ezredesnek, de ez barátságosan visszautasi-totta az italt kijelentve, hogy bőjtje van. Egy lövés ak-kor harczképtelenné tette. Az ambulans kórházba vitték, hol Harrison dr., ki szintén hitsorsosunk, bekötötte sebet. — »Doktor ur,« szolt Green, »tudakozódjék kérem az iránt, hogy a könnyen sebesültekből nem alakíthatunk-e minjét.« — Csakugyan sikerült 12 hitsorsost össze-hozni, és bár nem volt machszoruk, mégis imádkoztunk, még pedig oly áhitattal, mint tán sohasem. Az ezredes végezte az előimádkozó tisztjét.

— **A »Figaro« az antiszemiták ellen.** Millaud Albert, a szellemes satirikus Feu Diderot (a boldogult Diderot) álnév alatt »Petite Encyclopedie parisienne« című czikket tett közzé a Figaróban. Az érdekes gu-nyolódásból közöljük a következőket: Antisemite: hasonló értelme van, mint »irigykedő«-nek. A. az olyan közönséges egyén, ki a tőzsdén próbált szerencsét, de

pechje volt. Az A. ezért azokon áll boszut, kiknek nagyobb a szerencsájuk. — Jui f, azaz minden bankár, tőkepenzes, nagy ipartelepek tulajdonosa. Csak akkor »zsídó« az ember, ha pénze van, különben csak egyszerű zraelita. Vannak zsidók, kik tanárok mint Manuel, Oppert, Derenburg, Franch; zenészek, mint Meyerbeer, Halévy; politikusok, mint Naquet, Leynal, Reinach; híres ügyvédek, mint Strausz; magasrangú hivatalnokok, mint Bédarrides; festők, mint Levy; színigazgatók, mint König; zszurnaliszták, mint Cremieux Hect., Valabrégue, Wolff Albert, Blum E., de minthogy ezeknek többnyire nincs pénzük és a telt zacsónál többre becsülik a dicsőséget, hát zsidók a nélkül, hogy zsidók volnának. — (Az utóbbi megjegyzés kigunyolása L aurnak, ki arra a kényes kérdésre, hogyan csatlakozhatik Naquethez, ezt felelte: »Oh, Naquet nem zsidó; hiszen nincsen pénze«.)

— **Tömeges kérvény, melyet senki sem látott.** Említést tettünk arról az indítványról, melyet a magdeburgi „Wochenschrift“ tett a rabbik által a pápához küldendő tömeges kérvény ügyében és melyről kijelentettük, hogy a lehető legszerencsétlenebb gondolat. Hogy mennyire igazunk volt, azt bizonyítja a vatikáni antiszemita lapok maguktartása. Ugy beszélnek az indítványról, mintha már megvalósították volna és örömujjongással utalnak arra, hogy „ime a zsidóság kénytelen a pápához fordulni segítségért!“ A Voce della Verità, a Squilla, a Discussioné, különösen pedig az Osservatore Cattolico foglalkoznak a kérdéssel és mindjárt előre is kijelentik, hogy ha a pápa „historiai hazugságnak“ mondaná is a „vérvételt,“ azért Rohling, Ecker, Paoly és Justus tanárok és szaktekintélyek nyilatkozatai mégis megállnának. A jeles lapok még azt is híresztelik, hogy XIII. Leo csak humanitásból nem erősítette még meg a vérvád alaposágát. A klerikális tábornak egyetlen közlönye sem szóval fel az igazság mellett, miből csak az látható, hogy a gyűlölködő ujságok felsőbb parancsra hangoztatják ép oly ostoba, mint undorító antiszemita jelszavaikat.

— **Kitűnő diákok,** Neustadt ből írják, hogy az ottani gimnázium nyolcz maturált diákja közül háromnak kitüntetésképen elengedték a szóbeli vizsgát. Ezek közt van Doctor Miksa kereskedőnek fia, ki tanulmányait a boroszlói zsidó szemináriumban fogja folytatni. Ez az eset eszünkbe juttatja a néhány év előtt a budapesti állami (kath.) gimnáziumban végbement érettségi vizsgát, mely alkalommal csak egy tanuló nyert jeles képesítést és hét növendék jó képesítést — és mind a nyolcz legjobb tanuló zsidó volt.

— **Gyorsfutár.** Fállábu zsidó kért egyszer könyöradományt nagy Frigyesztől. A király néhány perczig beszélt a koldussal, ki erre oly merészszé lett, hogy udvari alkalmazást kért. „Nem alkalmazhatok zsidókat“, felelé az uralkodó. — Néhány nap mulva a nyomorék kiballgatást kért a királytól, és midőn ezt megkapta, előmutatta keresztlevelét, és annak alapján ismételte

kérelmét. — „Jól van, alkalmazom“, szolt Nagy Frigyes, „még pedig — gyorsfutárnak“. A fállábu majd elejtette mankóját. „Én legyek gyorsfutár?“ dadogta rémülten, — „Miért ne?“ szolt a király: „kitűnő futó lehet az, ki néhány nap alatt elfut egy Istentől a másikhoz“.

BEKÜLDETETT*)

Im' a válaszom.

I.

Mi vezérel tulajdonképen eljárásomban? — Ezt kérdezi tőlem e becses lapok utján dr. Maross Dezső ur. Viszont kérdezhettém ugyan, hogy tulajdonképen mi vezeti **öt** hozzám intézett e kérdésében? De nem teszem. Elhiszem neki, hogy tisztán az »ethikai« szempont fáj neki annyira és pillanatig sem gyanusitom azzal, hogy dr. Maross Dezső ur — tán nem is ő maga, és hogy háta mögött más valaki áll talán, kinek igenis érdekében fekszik, hogy... , de minnek mondjam el azt, hogy mi minden nem gyanusitom a tisztelt felszólaló urat? megelégszik, reményilem, azzal, hogy felszólításának im' eleget teszek, mindössze arra kérve **öt**, hogy ha nem minden pontban talál kimerítő felvilágosítást, csak annak tulajdonítsa, hogy nem akarom elpuffogatni itt löporom egész készletét, mert a tartalékra szükségem lesz majd máshol — tán a fenytő bíróság előtt.

De hadd térjek a dologra.

Mi vezérel eljárásomban? — Megmondom önnek, tisztelt doktor ur, hogy micsoda: tönkre tett családi boldogságom keserősége.

Hallgassa meg történetemet, — felsorolom szárazon az adatokat, — mondja meg aztán, tisztelt felszólaló ur, mit tett volna ön helyzetemben?

*

Nyolcz évvel ezelőtt Détsi Imre budapesti ügyvéd segédlete mellett megvettem a pusztadánosi birtokot, a mely alkalommal megismerkedtem — végtelen nagy szerencsétlenségemre — az ügyvéd ur családjával is.

Az ügyvéd ur házában szép gyámleánya (neje nővére) tartózkodott, kit a „jóságos“ gyám mindjárt első látogatásom alkalmával nekem szánt feleségül.

A leány szép volt, kedves volt, meg aztán — legalább Détsi ur állítása szerint — 30.000 frt készpénz és egy 40.000 frt értékű birtokból álló hozománynyal rendelkezett. A főtényező azonban az volt: őszintén megszerettem a bájos árvát, s miután az ügyvéd ur biztatott, hogy a kisaszony viszont belémszeretett: Weisz Regina csakhamar menyasszonyom lett.

Détsi ur megértette velem, hogy ilyen szép és gazdag menyasszonyhoz, szép és gazdag menyasszonyi aján-

*) E rovat alatt közölteként nem vállal felelőséget

dék is illik, és derék „jóakaróm“ unszolására csakugyan közel hatezer frt értékű ékszereket vásároltam menyasszonyomnak.

Természetes, hogy a leendő lakásnak is méltónak kellett lennie a gazdag arához, minél fogva a jövőbeli jó sógor közbenjárása mellett, butorokat is vásároltam 4000 frtéért.

Menyasszonyom azonban a sok drágaság láttára sem látszott valami nagyon boldognak, a mit Détsi ur holmi apróságokkal igyekezett megmagyarázni, míg aztán egyszer mégis megmondta az „igazi“ okot.

Détsi ur ugyanis a jegyesek tiszteletére egy estén nagy lakomát adott, melyen együtt volt a menyasszony egész családja. Patakként folyt a tüzes bor, a szédítő pezsgő és különösen gyakran töltötték meg az én poharamat, a melyet, ha velem koczczintottak, és ezt igen gyakran tették, ki is kellett ürítenem.

Ugy éjfél tájt Détsi ügyvéd ur beszólitott irodájába, hova bennünket két sógora, Várnai Ignác és Richter József urak is követtek és ahol Détsi ur, miután leülteztet, így szólott hozzám:

No most, kedves sógor, megmondom, hogy miért rőszkedvü a menyasszonyod: rossz híreket vettünk felőled. Névtelen leveleket kaptunk, hogy szegény vagy, semmid sincsen.

Ez a kijelentés a tüzes italok hatása alatt engemet roppant dühbe hozott. Ki meri ezt mondani? kiálték, hát nem te voltál-e közbenjáróm a pusztadánosi birtok megvételénél?!

— Hisz én nem is mondok semmit, szóló csitítólag Détsi. Én tudom, hogy az érkezett hírekből szó sem igaz, de Rezsinka megnyugtatóására mégis kellene valamit tenned.

— De mit?

— Tudod mit, ajándékozd neki, persze csak úgy pro forma, a pusztadánosi birtokot. De ezt írásban kell ám tenned, mert pusztában a Rezsinka nem bizik.

És Détsi ügyvéd ur kivett fiókjából egy kész szerződést, melyben — mint később megtudtam — az volt, hogy kiskoru menyasszonyom „elszámolta“ velem a pusztadánosi birtokot, a melyet én neki élő és holt instrukcióval 13.000 frt árán „eladtam“ volna. Az okmányt, anélkül, hogy fel lett volna olvasva, aláírtam, tanukul Détsi Richter és Várnai sógorok irták alá, és minden „rendben“ volt.

— Az irat természetesen fiókomban marad, — szóló az én csak jótakaró, leendő ügyvéd sógorom — arról senki a világon nem fog megtudni semmit sem. Hisz az egész a te érdekedben történik, hogy menyasszonyod jobban vonzódjék hozzád; becsületesemre mondom, hogy mást nem akarok.

Főlöleges beszéd volt. Minden megnyugtató szó nélkül is aláírtam volna az aktát, aláírtam volna akkor még sok mást is.

Sok ideje különben „megnyugtatósomra“ Détsi urnak nem maradt, mert a magukra hagyott mulatózók máris kerestek bennünket; visszatértünk a derék társasághoz, hol „Rezsinkám“ is, — kit Détsi ur, mint új földbirtokost mutatott be a társaságnak, — mindjárt vidámabb lett; ittunk, mulattunk aztán kivilágos-kivirradtig.

Détsi urat adott becsületeszava nem akadályozta abban, hogy a rá következő napon gyámleánya nevére ne telekkönyveztesse a pusztadánosi birtokot, a miről én csak jóval később szereztem tudomást, mert Détsi egy meghatalmazás alapján, melyet más ügyet illetőleg kiszolgáltattam volt neki, magának kérte kézbesíttetni a birtok átírására vonatkozó, számomra küldött végzést is, melyet a becsületes sógor nekem dehogy mutatott meg.

Közel volt már a menyegző határídeje, mikor a történetekről értesültem. Atyám is, én is, roppantul felháborodtunk, míg Détsi ur cseppet sem látszott restelni a dolgot; atyám szemrehányására azt felelte egyszer, „ha nem tetszik, menessze vissza a partiet, a birtok persze, az a Rezsinkáé marad.“

Atyámnak azonban »tetszett«, mert a pusztadánosi birtoktól, mely instrukcióval együtt közel 26.000 fruba került, fiát megfosztatni nem akarta; nekem is tetszet, mert a leányba belébolondultam; a birtokra nézve meg úgy okoskodtam, hogy hiszen ugyis nőm lesz a Rezsinka és akkor mindegy, akár az én nevemre, akár az övére van telekkönyvezve.

Megjött a menyegző napja is.

Détsi ur — magyarázata szerint, minthogy a leány még kiskoru, pénzét csak a menyegzője után fogja kiszolgáltatni az árvaszék —, Détsi ur tehát az összes költségeket velem fedeztette. Az esketési díjakat, kihirdetést, kivilágítást is én fizettem, sőt még a menyegzőre való hust és bort is velem szállíttatta Détsi ur Czeglédre, persze saját költségemen. Hja! a Rezsinka csak házassága után kapja ki a pénzét.

Az esküvő előtt Détsi ur a házassági szerződést mutatta be. Benne volt abban, uram, minden, csak az akasztófa nem. Ha a Rezsinka bármely okból ott találna engemet hagyni — így intézkedett a drága sógor — köteles vagyok havonta 350 frt tartásdíjat és 20.000 frtnyi kötbért lefizetni.

Egy darabig vonakodtam a szerződést aláírni. Ha ilyen feltételeket irtál a szerződésbe, — szólótam — kötelességed lett volna ezt elébb megismertetni velem. Csak hogy már akkor — ha nyilvános botrányt előidézni nem akartam — választásom nem volt. „A menyasszony már fel van öltözve.“ „Vendégek várnak.“ „Rezsinka nagyon nyugtalan“, ilyen és hasonló hírekkel futottak minden pillanatban a drága rokonok a szobába és én ilyen erkölcsi presszió alatt elég gyenge voltam ily házassági szerződést aláírni.

Hogy abból a 30.000 frtos hozományból, szintugy a 40.000 frt értékű birtokból soha egy krajczárt

sem láttam, csak mellékesen jegyzem meg, de hát ez nem lett volna baj. Nem pénzért vettem el feleségemet és ha éltem gonosz szelleme bűnös kezekkel belé nem nyul családi életembe, házam a legboldogabb tűzhelylyé vált volna.

Détsi Imre ur sógora és gyámja volt feleségemnek, de ha tulajdon édes atyja lett volna, akkor sem estek volna oly sűrűn látogatásai, mint ezt Détsi ur tette. Eljárt hozzánk Czeglédre hetenként néha kétszer is, és nem egyszer történt, hogy hosszabb utról visszatérve, Détsi urat találtam lakásomnál, ki jóval megjöttem előtt érkezett.

Nőmben biztam, nőmet imádtam, azért bántani nem akartam, de szívemet a féltékenység ördöge marczangolta; nem szóltam, de annál többet szenvedtem, annyira, hogy súlyosan megbetegedtem.

Agyban fekvő beteg voltam, midőn egy napon Détsi, Várnai és Richter sógoraim feleségestül ellátogattak hozzám, a mely alkalomból Détsi elkérte tőlem a köztem és atyám közti vagyoni viszonyt rendező szerződést, melyről Détsinek tudomása volt. Készségesen megmutattam a kért iratot, melyet Détsi elolvasott és melyet azután szemem láttára ruhájába csusztatott, mi ellen, a mennyire tőlem, betegtől, telt, erélyesen felszólaltam, de miután Détsi nem látszott hajlandónak a szerződést visszaadni, lármát ütöttem. Détsi tagadta, hogy az iratot eltette volna, mit én azonban erősen állítottam, mert hisz saját szememmel láttam.

Első pillanatban nem tudtam ugyan, mit akarhat Détsi a szerződéssel, de azt éreztem, hogy ez az ember, ki csak vesztemen működik, ha a szerződésre oly nagy súlyt fektet, hogy erőszakkal is megszerzi, bizonyára valami rettenetes dolgot akarhat ellenem. Nem is engedtem, minden indignálódása daczára sem. Elküldtem a rendőrséghez, mialatt a rettenetesen tiltakozó kedves sógort folyton szemmel tartottam. Szunyog Károly rendőrbiztos, ki két rendőr kíséretében jelent meg lakásomon, felszólította Détsit, adja elő a szerződést, mire Détsi ügyvéd becsületszávára biztosította a rendőrbiztos, hogy az irat nincsen nála, de én ebbe belé nem nyugodtam, hanem felkértem a rendőrbiztos, hogy Détsit megmotoztassa, mi Détsi erélyes tiltakozása daczára is megtörtént és a minek eredménye is volt. Az iratot ugyanis Détsi ügyvéd uringe alá csupasz mellére csuszattatta volt, hol a rendőrök meg is találták.

Détsit erre elvezették a főkapitányi hivatalra, hol a történetekről jegyzőkönyvet vettek fel és a hol a szerződés is letéteményeztetett. Az iratot áttették a törvényszékhez, mely ezt később mint elvitázhatlan tulajdonomat hozzám visszaszámaztatta.

*

A dráma folytatásáról egy jövőheti „Beküldetett”-ben fogom értesíteni dr. Maross Dezső urat, addig is szives türelméért esed

Czegléd

Deutsch Salamon.

Figyelmeztetés.

Tekintettel arra, hogy a hitközségünk tagjai részére való **husvéth-kenyér (maczoth)** szolgáltatásának joga a fennálló magas miniszteri rendeletek értelmében **kizárólag az alulirt hitközségnek van fentartva**, indítatva érezzük magunkat arra figyelmeztetni a t. hitközségi tagokat, hogy maczoth-szükségletüket **csakis hitközségünk maczoth-sütőitől** szerezzék be, minthogy a husvéti kenyérnek **ugy a vidékről leendő behozatalát, mint a budai részekből, Kőbányáról és a külvárosokból való beszállítását**, valamint a netalán megkísérelt **csempészetet**, avagy **ügynökök általi illetéktelen elárusítást szigoruan ellenőrizni és hatósági elkobzás** által megakadályozni fogjuk.

Budapest, 1890. február havában.

**A pesti izr. hitközség
előljárósága.**

Izraelita anyahitközség Miskolcz.

Pályázat.

A **miskolczi** izr. anyahitközségnél a **2000 frt** évi fizetéssel javadalmazott **hatszónoki** állomás betöltendő.

Ezen állomásra csak bölcsészettudori oklevéllel bíró magyar honpolgárok pályázhatnak, kik a zsidó hittudományokban és irodalomban tökéletesen jártasak, a magyar nyelvet oly tökélylyel birják, hogy azon hitszónoklatot, a középiskolai tanulóknak hittani előadást tartani képesek.

A pályázati kérvények kellően felszerelve **f. évi április hó végéig** alulirt elnökséghez bérmentve küldendők.

Próba szónoklat tartására csak a meghívottak bocsáttatnak. Az utiköltségek csak a megválasztottnak fognak megtérítettetni.

Kelt Miskolczon, az izr. anyahitközségi előljáróság 1890. évi február hó 27-én tartott üléséből.

Az izr. anyahitközség elnöksége.

53 szám
1890.

Pályázat.

A **szentesi** izraelita hitközségnél egy **rabbi**-állás rendszeresített, melyre a pályázat ezennel megnyittatik, illetve a 261/888 sz. a. közzétett pályázat megújittatik.

Az illető pályázónak magyar honpolgárnak kell lennie; magyar szónoklatot tökéletesen kell előadni tudnia, anyakönyvek vezetésére, rabbi teendők végzésére, hitoktatásra a törvényes minősítéssel való jogosultsággal és a törvény követelte egyéb qualificatiókkal kell birnia.

A budapesti rabbi szemináriumot végzett, vagy bölcsészeti-tudori oklevéllel bíró pályázónak elsőbbség adatik.

Ezen állás díjaztatik **1200** frt évi fizetéssel, évi 200 frt lakbér-illetményvel és az anyakönyvi kerület által szabályozott és egyéb szokásos díjakkal, a lakás azonban esetleg természetben adatik.

Próbaszónoklatra csakis az elsőbbség által meghívottak bocsáttatnak; a meghívandók kötelesek magyar próbaszónoklatot tartani, az utazási költségek azonban csakis a megválasztott rabbinak térítettnek meg.

Felhivatnak ennél fogva mindazok, a kik ezen állást elérni kívánják, hogy teljesen felszerelt pályázati kérvényeiket bezárólag 1890 évi márczius 31-ig aláírott elnökséghez nyujtsák be; megjegyztetvén, hogy azoknak, kik a 261/888 sz. a. közzétett hirdetmény folytán ez állásra pályázatukat beadták, valamint azoknak, kik ez idő óta a szentesi hitközség nevében próbaszónoklat tartására felhivatván, azt megtartották, újra pályázniok nem szükséges, mert azok már is pályázóknak tekintetnek.

Szentesen 1890 évi Márczius hó 5-én.

A szentesi izraelita hitközség nevében:

Kovács Ede
hitk. jegyző.

Dr. Ecseri Lajos
hitk. elnök.

Pályázat.

A **bajai** izr. hitközség nép- és polg. iskoláján — elhalálozás folytán egy **600 frt** évi fizetéssel egybekötött **népisk. tanítói** állásra pályázat nyittattik.

Pályázók, okl. népisk. tanítók, sajátkezüleg irt kérvényüket, tanítói képzettséget, kort, családi viszonyokat, eddigi működést és egészségi állapotot kitüntető eredeti vagy hiteles másolatu bizonyítványokkal alulirt iskolaszéki elnökhöz **f. évi május hó 1-ig** bérmentve megküldeni sziveskedjenek.

Kivántatik, hogy a pályázók a magyar és német nyelvet tökélyvel, a héber szakmában pedig oly tehetséggel birjanak, hogy nemcsak a nép- és polg. iskolán a héber tantárgyakat, hanem a középiskolán a hittant is tanítani képesek legyenek.

Próbaelőadás tartására — meghívás folytán — való személyes megjelenés köttetik ki; az utiköltségek csak a megválasztottnak térítettnek meg.

A választás 1890/91. tanév kezdetétől számitott két próbaévre, a végleges kinevezés a két év lefolyta és a közmegelegedés kivivása után történik.

Baja, 1890. márczius 12-én.

A bajai izr. hitközség iskolaszéki elnöke

Dr. Bruck Samu s. k.

Van szerencsém a n. é. közönséget tisztelettel értesíteni, miszerint kapcsolatban szolnoki üzletemmel és fiók raktárommal

Budapest, kerepesi-út sarkán 77. szám alatt
a központi pályaudvarral szemben szintén egy nagyobb szabásu

sirkőraktárt

nyitottam, melyben mindennemü **siremlék, gránit, syenit, porfir, porosz-sziléziai** és vörös márványból a legnagyobb választékban, gyári árak mellett kapható. Tiszta vésésért és aranyozásért kezeskedem. Számosb rendelésért esd tisztelettel

— **Szombat- és ünnepnapon az üzlet át van adva.** —

Binéter Manó
VII. kerepesi-út 77.

